

YİĞİTBAŞI

BİBLİYOGRAFYA :

Divânü lugâti't-Türk Tercümesi, III, 8, 16; *Drevnetyurkskiy Slovar*, Leningrad 1969, s. 86-87 (bk. "baş"), 260 (bk. "jigit"); Clauson, *Dictionary*, s. 375-376 (bk. "baş"), 911 (bk. "jigit"); İbn Bîbî, *el-Evâmîrü'l-Alâiyye: Selçuknâme* (trc. Mürsel Öztürk), Ankara 1996, I-II, bk. İndeks "fit-yan"; İbn Battûta, *Seyahatnâme* (trc. A. Sait Aykut), İstanbul 2004, I, 404-405; Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadî ve İctimaî Tarihi*, Ankara 1959, I, 8-9, 14, 17; Mübahat S. Kütükoğlu, "Osmanlı Esnafında Oto-Kontrol Müessesesi", *Ahlik ve Esnaf*, İstanbul 1986, s. 55, 59; Mehmet Genç, "Osmanlı Esnafı ve Devlele İlişkileri", a.e., s. 116-117; Hacıseyhoğlu Hasan Üçok, *Çankırı Tarih ve Halkiyatı: Ahilikten Kalma Esnaf ve Sohbet Teşkilâtı*, Ankara 2002; İlhan Şahin, *Tarih İçinde Kırşehir*, İstanbul 2011, s. 95-118; Ömer Düzbakar, "Work and Organization in the Ottoman Empire: Notes on the Trade Guilds of Sixteenth and Seventeenth Century Bursa", *Turkish Studies*, III/4 (2008), s. 414-453; Pakalin, III, 637.

İLHAN ŞAHİN

YİĞİTBAŞI AHMED EFENDİ

(bk. AHMED ŞEMSEDDİN, Yığitbaşı).

YİĞİTLİK

(bk. ŞECAAT).

YİNANÇ, Mükrimin Halil
(1900-1961)

Türk tarihçisi.

Maraş'ın Elbistan kazasında doğdu. Babası Halil Kâmil Efendi, annesi Ayşe Hanım'dır. Kadı olan babasının mesleği dolayısıyla Elbistan'da başladığı tahsilini Malatya, Mardin ve Diyarbakır'da sürdürdü. 1913'te İstanbul'a giderek idâdînin son iki sınıfını Gelenbevi Sultânîsi'nde okudu. 1916 yılında İstanbul Dârülfünun Edebiyat Fakültesi Tarih Şubesi'ne kaydoldu. Burayı bitirdiği yıl (1919) Mekteb-i Mülkiyye'ye girdi. 1921'de bu mektebi de tamamladı. Aynı yıl Dâvud Paşa Orta Mektebi'nde tarih muallimi olarak göreve başladı. Ertesi yıl Nişantaşı Orta Mektebi'ne nakledildi. 1923'te bu görevinin yanında Târih-i Osmânî Encümeni'nde kütüphane memurluğu ile görevlendirildi. 1925'te Paris kütüphanelerinde araştırma yapmak üzere Fransa'ya gönderildi. Dönüşünde (1927) Kabataş ve Galatasaray liselerinde öğretmenlik yaptı. 1930'da Türk Tarihi Tedkik Heyeti üyeliğine getirildi. Dârülfünun üniversiteye dönüştürülünce (1933) Edebiyat Fakültesi'ne tarih doçenti olarak

tayin edildi. 1941'de profesörlüğe yükseltildi. 1946 yılında çıkan üniversiteler kanununun ardından Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'nün ilk başkanı oldu. 1949-1953 yılları arasında Şarkiyat Enstitüsü'nün faaliyetlerini yürüttü. 1957'de ordinaryüs pâyesini aldı. 22 Aralık 1961'de Haseki Hastahanesi'nde vefat etti. Ertesi gün Süleymaniye Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra İstanbul Üniversitesi merkez binasındaki törenin ardından Merkezefendi Kabristanı'na defnedildi.

Yinanç'ın ilk yazıları 1924'te *Anadolu Mecmuası* ile *Târih-i Osmânî Encümeni Mecmuası*nda (*Türk Tarih Encümeni Mecmuası*) yayımlandı. Bu mecmuaya yazdığı "Feridun Bey Münşeati" başlıklı bir dişi makalede (XI-XIII/62-77 [1337], s. 161-166; XIV/1 [1340], s. 37-46; XIV/2 [1340], s. 95-104; XIV/4 [1340], s. 216-226), XV. yüzyılda Feridun Ahmed Bey tarafından derlenen *Münşeâtü's-selâtin* adlı eserde yer alan Osmanlılar'ın ilk devirlerine ait belgelerden bir kısmının kaynak tenkidini yaparak bu alandaki başarısını ortaya koydu. Aynı mecmuada yayımlanan "Millî Tarihimize Dair Eski Bir Vesika" adlı makalede (sy. II/79 [1 Mart 1340], s. 85-94; sy. III/80 [1 Mayıs 1340], s. 142-155), Fâtih Sultan Mehmed devri vezirlerinden tarihçi Karamânî Nişancı Mehmed Paşa'nın *Tevârihu's-selâtin*i'l-'Osmâniyye adlı eserini tercüme edip ilim âlemine tanıttı. Daha sonra, Paris'teki çalışmaları sırasında bulunduğu, yine Fâtih devri tarihçilerinden Enverî'nin *Düstûrnâme*'sini (İstanbul 1928) ve iki yıl sonra ilmî bir tahlilini (*Düstûrnâme-i Enverî: Medhal*) yayımladı. Yinanç, Ortaçağ İslâm tarihiyle Anadolu Türk tarihini çok iyi bilmesine rağmen 1015 yılından 1085'e kadar Anadolu'nun Türkleşme sürecinin anlatıldığı *Türkiye Tarihi, Selçuklular Devri I, Anadolu'nun Fethi* adlı kitabından başka (İstanbul 1944) telif eser bırakmamıştır. Bu eser, Danişmend Gazi Ermeni asıllı gösterildiği için İsmail Hami Danişmend tarafından eleştirilmiştir (*Türk Tarih Kurumuna Açık Mektup Türk Kahramanlarına Ermenilik İsnadı Münasebetiyle*, İstanbul 1945). Yinanç'ın çeşitli dergilerde çıkan makaleleriyle *İslâm Ansiklopedisi*'ne yazdığı maddeler metotlu ve çok zengin kaynak bilgisine dayanan orijinal çalışmalardır. Bunlar arasında özellikle "Akkoyunlular", "Bayezid I (Yıldırım)", "Cihan-Şah", "Danişmendliler" ve "Ertuğrul Gazi" maddeleri onun çok derin tarih bilgisini ortaya koymaktadır. Ayrıca hayatının son yıllarında yayımlanan makaleleri incelendiğinde analizden senteze geçtiği, artık olayları sadece nakletmekle yetinmeyip sosyal ve ekonomik sebeplere de inmeye çalıştığı görülür (yayınlarının listesi için bk. Yıldız, sy. 25 [1971], s. 192-196). *Anadolu Mecmuası*'nda çıkan üç makalesi (Millî Tarihimizin Adı, Millî Tarihimizin Mevzuu, Anadolu'nun Fethi) *Millî Tarihimizin Adı* (İstanbul 1969), *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*'ndaki "Maraş Emîrleri" adlı makalesi de *Müslümanlar Tarafından Fethinden XIII. yy Sonuna Kadar Maraş Beyleri* (haz. Selim Kaya, Maraş 2004) adıyla kitap halinde basılmıştır. Yinanç, Martinus Th. Houtsma'nın *Tevârih-i Âl-i Selcûk Muhtasar-ı Selçuknâme* adıyla yayımladığı İbn Bîbî'nin *el-Evâmîrü'l-'Alâiyye* adlı eserinin (Leiden 1902) Farsça muhtasarını Türkçe'ye tercüme etmiş, eski harflerle yazılan tercüme Refet Yinanç ve Ömer Özkan tarafından Latin harflerine çevirilerek *İbn Bîbî Selçuknâme* adıyla neşredilmiştir (İstanbul 2007). Yeğeni Refet Yinanç, *Selçuknâme* tercümesine yazdığı sunuş yazısında müellifin XI. yüzyıldan XVII. yüzyıla kadar Türk tarihiyle ilgili Doğru ve Batı dillerindeki kaynaklardan aldığı notların derlenerek kitap halinde basılacağını bildirmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Mükrimin Halil Yinanç'tan Sohbetler (der. Refii Alpayır – Şinasi Özatalay), İstanbul 1962; Ali Çankaya, *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, Ankara 1968-69, IV, 1706-1718; Dursun Gürlek, *Ayaklı Kütüphaneler*, İstanbul 2005, s. 293-327; Ömer Hakan Özalp, *Tarihe Adanmış Bir Ömür: Ord. Prof. Mükrimin Halil Yinanç*, İstanbul 2012; *Dostlarının ve Sevenlerinin Kaleminden Ord. Prof. Mükrimin Halil Yinanç* (der. Ömer Hakan Özalp), İstanbul 2012; "Nekroloji: Mükrimin Halil Yinanç", *TD*, sy. 16 (1961), s. 122-125; A. Süheyl Ünver, "Mükrimin Halil'den Hatıralar", *Hayat Tarih Mecmuası*, sy. 3 (27), İstanbul 1967, s. 18-20; Hakkı Dursun Yıldız, "Ord. Prof. Mükrimin Halil Yinanç ve Eserleri", *TD*, sy. 25 (1971), s. 189-196.

FAHMETTİN BAŞAR

Mükrimin
Halil
Yinanç